

Lüsi Mod Montqomeri

Avonleyalı Enni

Tərcüməçi:
Zülfıyyə Abdulla

qanun nəşriyyatı

Lucy Maud Montgomery

**Anne
Of Avonlea**

Həyat bir yerdə dayanmır. Yazı yay əvəz edir, uşaqlığın dalınca yeniyetməlik gəlir...

“Yaşıl evin Ennisi” kitabının məşhur qəhrəmanları – Enni və onun sadıq dostları da oxucularla birlikdə yaşlanırlar...

İndi oxuyacağınız bu roman oxucuların ürəkdən sevdiyi qəhrəmanın sonrakı həyatından bəhs edir.

Lucy Maud Montgomery **ANNE OF AVONLEA**

Lüsi Mod Montqomeri **AVONLEYALI ENNİ**

Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2023, 304 səh.

Janr: fiction/roman/uşaq ədəbiyyatı

Ölçü: 130x200 mm

Qapaq: yumşaq

Çapa imzalandı: 01.07.2023

Naşir: Şahbaz Xuduoğlu

Tərcüməçi: Zülfiyə Abdulla

Redaktor: Dürdanə Ramazanlı

Korrektorlar: Bəsti Məmmədova, Lalə Əmirli

Texniki redaktor: Aygül Yelmarlı

Mətn dizaynı: Pərvanə Şahin

Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı

Bakı, AZ 1102, Tbilisi pros., 76

Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18

Mobil: (+994 55) 212-42-37

e-mail: info@qanun.az

www.qanun.az

www.fb.com/Qanunpublishing

www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-38-734-6

© Qanun nəşriyyatı, 2023

© 1909 by Lucy Maud Montgomery

Bu kitabın Azərbaycan dillinə tərcümə və yayım hüquqları "Qanun Nəşriyyatı"na məxsusdur. Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri "Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.

Mündəricat

Fəsil 1. Qəzəbli qonşu.....	9
Fəsil 2. “Tələsəni təndirə salan” satış.....	20
Fəsil 3. Mister Harrison öz ərazilərində	27
Fəsil 4. Fikir ayrılıqları	35
Fəsil 5. Təzə müəllimə.....	41
Fəsil 6. Fərqli qonşu kişilər və qadınlar	48
Fəsil 7. Məsuliyyət hissi.....	61
Fəsil 8. Marilla əkizləri gətirir.....	67
Fəsil 9. Rəng məsələsi	78
Fəsil 10. Devi təəssürat axtarışında.....	85
Fəsil 11. Faktlar və fantaziyalar	97
Fəsil 12. Qiyamət günü.....	107
Fəsil 13. Mayda doğum günü	115
Fəsil 14. Qarşısı alınan təhlükə	127
Fəsil 15. Tətil başlayır.....	140
Fəsil 16. Ümid olunan şeylərin mahiyyəti	149
Fəsil 17. Ancaq hadisələrdən ibarət olan fəsil	156
Fəsil 18. Tori yolunda macərə	168
Fəsil 19. Çox xoşbəxt gün.....	179
Fəsil 20. Bu necə də tez-tez baş verir.....	192

Fəsil 21. Mehriban miss Lavanda	200
Fəsil 22. Oradan-buradan	214
Fəsil 23. Miss Lavandanın romanı.....	219
Fəsil 24. Öz yurdunun peyğəmbəri.....	227
Fəsil 25. Avonleyada qalmaqal.....	236
Fəsil 26. Yolun döngəsindən sonra.....	250
Fəsil 27. Daş evdə axşam.....	262
Fəsil 28. Şahzadə ovsunlanmış saraya qayıdır.....	275
Fəsil 29. Nəzm və nəsr	287
Fəsil 30. Daş evdə toy.....	294

*Mərhamət və dəstəyinə görə keçmiş müəlliməm
Keyti Qordon Smitin xoş xatirəsinə*

*Ödənməz borcudur, onu çağırar,
Keçdiyi yollarda çiçəklər açar.
Taleyin çəkdiyi sərt cizgilərə
Öz yüngül əli ilə gözəllik qatar.*

Vityer

Fəsil 1

QƏZƏBLİ QONŞU

Mülayim avqust günündə Avonleyanın evlərindən birinin geniş daş kandarında on altı yaş yarımında, ciddi boz gözləri və dostlarının şabalıdı adlandırdığı dalğalı saçları olan incə qamətli bir qız oturmuşdu. Enninin – bəli, bu, məhz o idi, – burada oturmaqda qəti niyyəti İncildən bir neçə sətri qrammatik təhlil etmək idi. Lakin qızılı buğda təpələrinin mavi dumana büründüyü, yüngül küləyin söyüdlərin arasında əsrarəngiz səslə pıçıldayaraq yüngülcə yel-lətdiyi al-qırmızı lalələrin albalı bağının uzaq küncündəki gənc küknarların tutqun fonunda alov saçdığı belə bir avqust günü insanı ölü dillərlə məşğul olmaqdan çox xəyal qurmağa çağırır. Tezliklə İncil, qeyri-ixtiyari sürüşüb yerə düşdü və Enni çənəsini əllərinin üstünə qoyub, gözlərini mister Harrisonun evinin üstündə ağappaq dağ kimi yüksələn yumşaq buludlara zilləyərək xəyallara daldı, gələcəyin böyük şəxsiyyətlərinin formalaşmasının bünövrəsində dayanan məktəb müəlliməsinin gənc zəkaları və qəlbləri yüksək, xeyirxah ideyalarla ilhamlandıraraq, möcüzələr törətdiyi möhtəşəm, uzaq dünyaya getdi.

Hərçənd ki, acı gerçəyə ayıq başla nəzər salanda, – etiraf etmək lazımdır ki, kiminsə məcburiyyəti olmasa Enni bunu nadir hallarda edirdi, – Avonleya məktəbində gələcəyin məşhurları ola biləcək çox uşaq olduğun demək, bir az tərəddüd doğurardı, lakin yaxşı müəllimənin müsbət təsirinin nələrə səbəb olacağını əvvəldən demək də çətindi. Müəllimənin nələrə nail ola biləcəyi barədə Enninin çox rəngarəng təsəvvürləri var idi, əsas şagirdlərinə düzgün yanaşma tapmaq idi.

Bu dəqiqələrdə onun xəyal gözünün qarşısında möhtəşəm səhnə canlanırdı. Özünü qırx il sonra hansısa məşhur şəxsiyyətin yanında görürdü; bu şəxsiyyətin nə ilə məşğul olduğunu Enni dumanlı şəkildə saxlamağa üstünlük verirdi, amma onun ən azı universitet rektoru, ya da Kanadanın baş naziri olacağına ümid edirdi. Həmin məşhur insan bütün rəğbəti ilə keçmiş müəlliməsinin qırıqlı əllərinin üzərinə əyilərək deyirdi ki, qəlbində ilk ali hissləri məhz o yaradıb, həyatda qazandığı bütün uğurları isə onun bir vaxtlar Avonleya məktəbində şagirdlərinə aşıladığı keyfiyyətlərə borcludur...

Bu xoş xəyallar heç də xoş olmayan kənar müdaxilə ilə dağıldı. Əvvəl cığırda dördnala qaçan son dərəcə məsum cersey düşyəsi göründü, bir saniyə sonra isə mister Harrison peyda oldu, amma, onun həyəət girmə tərzini üçün bu söz son dərəcə yumşaq səslənirdi.

O, darvaza ilə əlləşməyə vaxt itirmədən, hasarın üstündən atılıb, çaşqınlıq içində diksinərək ayağa qalxmış, heyrətlə ona baxan Enninin qarşısında dayandı. Mister Harrison onların sağ tərəfindəki evə təzəlikcə köçmüşdü. Enni təzə qonşunu uzaqdan bir-iki dəfə görsə də, onunla hələ heç rastlaşmamışdı.

Aprelin əvvəllərində, Enni hələ müəllimlər seminariyasında ikən, ərazisi qərbdən Kasbertlərin fermasına bitişik olan Robert Bell fermasını satıb, Şarlottauna köçmüşdü. Yerin təzə

sahibi barədə ancaq o məlum idi ki, adı mister Harrisondur, özü də Nyu-Bransuikdəndir. Lakin Avonleyada yaşadığı heç bir ay olmamış əcaib adam kimi, ya da missis Reyçel Lindin dili ilə desək “qəribəlikləri olan tip” kimi tanınmağa başlamışdı. Aranızdan onunla artıq tanış olanlar missis Reyçelin açıqsözlü bir qadın olduğunu, əlbəttə ki, xatırlayırlar. Doğrudan da mister Harrison başqalarına bənzəmirdi, bu isə, məlum olduğu kimi “qəribəlikləri olan tip”lərin ən fərdi keyfiyyətidir.

Beləliklə, hər şeydən əvvəl ev təsərrüfatı ilə özü məşğul olmağa başladı, açıq şəkildə də bəyan etdi ki, öz “yuvasında” “beyinsiz arvadlara” dözmək fikri yoxdur. Avonleyalı qadınlar onun ev işləri ilə necə məşğul olub, yemək bişirməsi ilə bağlı qandonduran hekayələr danışmaqla bu sözün qisasını alırdılar. Bu məlumatların mənbəyi isə mister Harrisonun fermada köməkçi olaraq iş götürdüyü Vayt-Sendsli Con-Henri Karter idi.

Əvvəl onunla başlayaq ki, mister Harrisonun evində müəyyən edilmiş yemək saati yox idi. Ev sahibi acanda elə ayaqüstü nə isə atışdırırdı və əgər Con-Henri bu zaman yanında olsa, o da öz payını alırdı, əks halda, mister Harrisonun növbəti dəfə acımasını gözləməli idi. Con-Henri kədərli sifətlə deyirdi ki, hər bazar gününü öz evlərində keçirib, gücünü bərpa etməsəydi və anası birinci günlər onu işə yollayanda bir zənbil yemək qoymasaydı, aclıqdan ölərdi. O ki qaldı qab yumağa, yağışlı bazar günləri olmasaydı, mister Harrison bu işlə məşğul olmağa heç cəhd də etmirdi. Yağış yağanda işə girişib, bütün qabları bir dəfəyə yağış suyu dolmuş çəlləkdə yuyur, sonra da elə açıq havada qurumağa qoyurdu.

Üstəlik, mister Harrison xəsis adam idi. Ona mister Allanın məvacibi üçün pul verməsi təklif ediləndə, cavab olaraq demişdi ki, torbada pişik almaq niyyəti yoxdur və bu, mister

Allanın dualarının ona neçə dollarlıq fayda gətirəcəyinə bağlı olan məsələdir. Missis Lind missioner fəaliyyətinə ianə etməsini rica etmək üçün – əlbəttə ki, fürsətdən yararlanıb evin içində də baxmaq istəyirdi – onun yanına gedəndə isə mister Harrison onu acılayaraq, “Avonleyalı qeybətçil qarılıarın arasındakı qədər bütprəst dünyanın heç bir yerində yoxdur və onları düz yola çəkmək niyyətində olsaydım, bu iş üçün məmnuniyyətlə pul xərcləyərdim” cavabını vermişdi. Missis Reyçel qəzəblə oradan çıxır, sonra da hamıya və hər kəsə belə deyir: çox şükür ki, missis Bell artıq qəbir evindədir, ömrü boyu fəxr etdiyi evinin indi nə vəziyyətdə olduğunu görsəydi, ürəyi parçalanardı.

– O axı mətbəxin döşəməsini hər iki gündən bir yuyurdu, kaş döşəmənin indi nə vəziyyətdə olduğunu görəydiniz! – missis Lind narazılıqla Marilla Kasbertə dedi. – Evin kandarından içəri girəndə ətəyimi qaldırmalı oldum.

Bütün pislikləri bir yana, üstəlik mister Harrisonun Cincer ləqəbli tutuquşusu var idi. İndiyə qədər Avonleyada tutuquşu saxlayan olmamışdı, elə buna görə də buralarda bu, ləyaqətli davranış kimi dəyərləndirilə bilməzdi. Tutuquşu da bir tutuquşu olaydı! Con-Henrinin sözlərinə inansaqlar, yer üzündə bunun qədər günahkar ikinci bir quş ola bilməzdi. Dəhşətli söyüşlər söyürdü! Missis Karter oğlunu mister Harrisonun evindən çoxdan çıxarardı, amma oğlan uşağı üçün başqa iş tapmaq o qədər də asan deyildi axı. Bir dəfə yazıqlı Con Henri ehtiyatsızlıqdan Cincerin qəfəsinin yanında aşağı əyilmiş, quş isə uşağın boynunun arxasını elə dimdikləmişdi ki, əti qopmuşdu. Yazıqlı uşaq bazar günü evə qayıdanda missis Karter bu çapıqlı hamıya göstərmişdi.

Qəzəbdən boğulduğu üçün bir kəlmə belə deyə bilməyən mister Harrisonu qarşısında görəndə bütün bu danışılanlar Enninin yadına düşdü. Hətta ən mehriban əhvali-ruhiyyədə ikən

belə mister Harrisonu yaraşığı kişi adlandırmaq olmazdı: balaca, gonbul və keçəl idi. İndi, yumru sifəti qəzəbdən qıpqırmızı qızarıb, mavi gözləri az qala hədəqəsindən çıxarkən isə, Enniyə elə gəldi ki, ömründə bu qədər çirkin insan görməyib.

Qəfildən mister Harrisonun səsi eşidildi.

– Mən buna dözən deyiləm, – qəzəbdən boğularaq çığırdı, – daha bir gün də dözən deyiləm! Eşidirsiniz, miss? Məni ıldırım vursun ki, artıq üçüncü dəfədir... miss... üçüncü dəfə! Müqəddəs adam olsa belə, səbrini itirər! Keçən dəfə xalanıza xəbərdarlıq etmişdim ki, bu bir də təkrar olunmasın, amma o yenə buna yol verib... yenə? Ümumiyyətlə, onun fikri nədir axı? Bunu bilmək istərdim! Bura da elə buna görə gəlmişəm!

– Bəlkə nə baş verdiyini mənə başa salasınız? – Enni aşkar ləyaqətilə cavab verdi. Son vaxtlar dərs ilinin başlanğıcına qədər vərdiş etmək üçün bu ədanın üzərində işləyirdi.

Lakin qəzəbdən od tutub yanan mister Harrisonda onun təmkinini, görünür, lazımı təəssürat yaratmadı.

– Nə olub? İldırım vursun ki, ən pis şey olub!.. O olub ki, indicə yenə bu cersi düyəsini mənim yulaflarımın arasında tapdım! Həm də üçüncü dəfə! Keçən çərşənbə axşamı da orada idi, dünən də! Bura gəlib, xalana tapşırırdım ki, bir də belə şey olmasın! O isə... o isə yenə buna yol verib! Hanı xalan? Sadəcə, gözlərinin içinə baxıb, ona öz fikrimi demək istəyirəm... Ceyms Harrisonun fikrini...

– Əgər Marilla Kasberti nəzərdə tutursunuzsa, o, mənim xalam deyil. Özü də hazırda Qraftondadır, ağır xəstə olan uzaq qohumunun yanına gedib, – Enni ləyaqətlə dedi. – Düyəmin sizin yulafların arasına girməsinə isə çox təəssüf edirəm... O düyə mənimdir, miss Kasbertin deyil. Metyu onu üç il əvvəl, hələ bu-zov ikən mister Beldən mənim üçün almışdı.

– Təəssüf etməyin nə mənası var? Təəssüflə işlər düzəlmir! Yaxşısı budur, get, bax, gör, o heyvan mənim yulaflarımı nə günə qoyub. Eninə-boyuna tapdalayıb!

– Çox təəssüf edirəm, – Enni qətiyyətlə təkrar etdi, – amma bəlkə hasarınızı vaxtında təmir etsəydiniz, Dollu da sizin tarlaya girə bilməzdi. Sizin tarlanı bizim otlaqdan ayıran məhz sizin hasarınızdı və mən bu günlərdə onun təmirə ehtiyacı olduğunu görmüşəm.

– Mənim hasarım tam qaydasındadır! – hərbi əməliyyatların onun ərazisinə keçməsindən daha da qəzəblənən mister Harrison qızın sözünü kəsdi. – Amma o həbsxana divarları belə onu dayandıra bilməz... bir inək deyil, şeytanın təcəssümüdür! Sənə isə bir şey deyə bilərəm, kürən tütək: bir halda ki, inək dediyin kimi, sənindir, burada oturub sarı cildli romanlar oxumaqdansa, get onu özün otar! – gözünü Enninin ayağının altına düşmüş İncilin məsum sarı-qəhvəyi üz qabığına zilləyib dedi.

Enni coşdu. Saçları həmişə onun yarı yeri olmuşdu.

– Qulağımın üstündə üç-dörd dənə tellə keçəl qalmaqdan, kürən olmağa üstünlük verirəm!

Zərbə lap hədəfə dəydi, çünki, mister Harrison keçəlliyi barədə hər eyhamı ürəyinə salırdı. Qəzəb onu boğmağa başladı və zehni tarazlığını bərpa edərək üstünlüyündən istifadə etməyə tələsən Enniyə səssizcə baxmaqdan başqa çarəsi qalmadı. – Sizə qarşı anlayışlı ola bilərəm, mister Harrison, çünki təxəyyülüm var, yulaf tarlanın içində başqasının inəyini görməyin nə demək olduğunu asanlıqla təsəvvür edə bilirəm. Dediklərinizə baxmayaraq, sizə düşmənçilik də bəsləmirəm. Söz verirəm ki, Dollu bir də heç vaxt sizin yulaf tarlanıza girməyəcək. Sizə vicdanımla söz verirəm!

– Yaxşı, bax ki, bu, bir də təkrar olunmasın, – mister Harrison səs tonunu bir qədər yumşaldıb, mırıldadı. Amma gedəndə

hələ də qəzəbli idi, xeyli müddət uzaqdan narazı donquldanmaları eşidilirdi.

Enni qanıqara və narahat halda həyəti keçib, özbaşına Dollini, adətən, inəklərin sağıldığı ağıla salıb, bağladı.

“Düşünürəm ki, buradan çıxma bilməz... əlbəttə, hasarı sındırmasa, – Enni düşünürdü. – İndi özünü çox sakit aparır. Yəqin ürəyi bulanana qədər yulaf yeyib... Heyif ki, keçən həftə mister Şirer onu iyirmi dollara satın almaq istəyəndə razılaşmadım. Amma fikirləşdim ki, hərracı gözləyib, mal-qaranın hamısını eyni vaxtda satsam yaxşıdır. İndi mister Harrisonun doğrudan da “qəribəlikləri olan tip” olduğuna inanıram. Mənə yaxın ruh olmasının ehtimalı belə yoxdur”.

Enni ruhuna yaxın insanlarla qarşılaşmaq ehtimalı ilə bağlı sayıqlığını heç vaxt itirmirdi.

Bu zaman həyətdə kabriolet daxil oldu – Marilla qayıtmışdı və Enni süfrə açmaq üçün evə tələsdi. Çay içərkən baş verənləri müzakirə etdilər.

– Kaş bu heyvanları tez sata bilərdik, – Marilla dedi. – Baxmağa adam olmayandan sonra bu qədər heyvan saxlamaq böyük məsuliyyətdir. Martinə isə heç güvənmək olmaz. Xalasının dəfnindən dünən axşam qayıtmalı idi, hələ də gəlib çıxmayıb! Amma söz vermişdi ki, bütün gün üçün icazə versəm, vaxtında qayıdacaq. Heç bilmirəm bunun neçə xalası var! Bizdə işlədiyi bir ildə artıq dördüncü xalası ölür. Məhsul yığımından sonra fermamızın işləri ilə mister Barri məşğul olmağa başlayanda dərindən nəfəs alacam. Martin qayıdana qədər Dollini ağılda saxlamalı olacağıq, sonra da onu ən uzaq örişə yollayırıq. Oradakı hasarı da təmir etdirmək lazımdır. Reyçel haqqına deyir ki, dünya qayğılarla doludur... Budur, yazıq Meri Keys ölüm ayağındadır, hə? Düzü heç bilmirəm onun o iki uşağı necə ola-